

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” cu adăusele sale „Foaia Inter.”, literară-ilustrată și „Tovărășia”, economică. — e următorul: pe un an 8 coroane; pe 1/2 an 4 coroane.

Pentru economi: *numa 5 cor. pe an!*

Pentru România pe an 30 Lei; pentru America 2 1/2 dolari.

Foaie națională politică.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Inserțiuni:

1 pag. 48 cor., 1/2 pag. 24 cor., 1/4 pag. 12 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai *multe-ori*, să fac reduceri de taxă

inserțiunile ca și abonamentele să plătesc înainte

Manuscripte nu să dau napoi.

Graiul străbunilor!

Ce ne spun părinții din a lor morminte?

Incetează, țară dulce și iubită,
A spera mai bună, mai frumoasă-ursită,
Pe cât timp în viață nu vei căuta
In trufașe lupte fericirea ta!
Lanțu 'ncinge numai brațe nearmate,
Slabe de robie și de lașitate!
Dar a ta ursită, națiunea mea!
A peri 'n uitare scrisă nu erea!
Chemarea-ți pe lume fuse glorioasă.
Pentru ce pleci capul, nație frumoasă?
Este încă timpul: moartea n'a coprins
Tot sufletu-ți nobil de durere stîns:
In a vieții carte, zile de putere
Poți să afli încă, tu neam de durere!
Scaldă al tău suflet în al vieții foc,
Intre populi liberi ia-ți mărețul loc!»

Bolintineanu.

*

Așa cînta neamului său dela 1630, poetul. Că pe atunci în viața neamului, în țările române, să arătau semnele unei scufundări sufletești la popor. Că din toate laturile pîneau dușmanii asupra vieții și libertății lui, și să aruncau asupra ei, ca hienele asupra pradei sîngeroase, dulci. Adeseori părea că neamul o să-și plece capul nainte sorții crude și o să se lase însuși perirei, ne-mai nădăduind a putea răzbate prin atîtea greutăți. Și s'ar fi și înfrînt și ofilit sufletul în popor, dacă n'ar fi fost cîte-un suflet mare de Român, care să strige neamului său cuvinte pline de curajiu, ca și cele de mai sus, care să-l scuture, să-l electrizeze, să-l înalțe la fapte mari! Ci Dzeu totdeauna a dat neamului nostru, pe ori-unde să află el, astfel de bărbați, a căror suflet viu să aprindă și sufletul mulțimei și s'o zmulgă din ghiarele amorțirii, împingîndu-o la luptă bună, înălțătoare! — pe urma căreia moartea să nu-și poată pune pecetea pe viața și viitorul acestui popor!

Azi noi, Românii din țările coroanei ungare, trăim zile așa de vrășmașe nouă. Azi noi, mai mult ca ori-cine alții, trebuie să ne adăpăm sufletele în pîdele mari și frumoase ale trecutului și să auzim cuvintele care pe părinții noștri nu i-au lăsat să se dee peririi: Să nu nădăduiești o ursită mai bună:

»Pe cît timp în viață nu vei căuta
In trufașe lupte fericirea ta!

— Căci

»Lanțu 'ncinge numai brațe nearmate,
»Slabe de robie și de — lașitate!

— Ci tu

Scaldă-ți al tău suflet în al vieții foc
Intre populi liberi ia-ți mărețul loc!

Ci acest loc măreț printre popoarele libere („popoli liberi” cum le zice Bolintineanu în limba zilelor sale), nu să capătă nici prin cerșetorie, nici prin lenevire, ci prin bărbăție, prin foc, prin luptă! Înțelegem: prin luptă politică bărbătească, la care ne chiamă conducătorii cei buni ai neamului, nu lașii și lingăii!

UNELE—ALTELE

Episcopul Caransebeșului.

Despre nou alesul episcop al Caransebeșului, P. C. Sa Dr. Miron E. Cristea, foile scriu mereu, și lumea vorbește mult.

— Intăril'or, nu l'or întări?

Părerile-s foarte împărțite. Unele din foile maghiare au luat parte contra alesului, spunînd, — pe temeiul de șoptiri și înterveniri a dușmanilor celor ce l'au ales, — că noul ales e un primejdios Român, care a luat parte la felurite mișcări „politice” românești, a ținut colo și colo vorbiri contrare statului, și alte boroboațe. Ci-că odată — la expoziția națională din 1906 — ar fi vorbit în Țară la un banchet și vorbirea aceea, tăiată din foile din Țară, contrarii întăririi au trimis-o ministrului, ca „document” rău despre Dr. Cristea... Și altele. Ca și cum nu s'ar ști că foile mari înfrumșează și ele vorbele, pun dela sine în gura omului cuvinte ce lor le plac, și dacă n'au fost zise. Mai ales foile din Țară, cari nu să gîndesc cînd scriu, și la procurorii și spionii noștri!

Alte foi însă i-au luat și apărarea și scriu, că Dr. Cristea e cunoscut prin ministeriu, doar a lucrat acolo cînd cu regularea congruei preoțești, nu e dar strein pe acolo. Și totdeauna a fost întîmpinat și acolo cu căldură, ca om cu cugetare temeinică, așezată, și care nu războirea, cît calea păcii, o caută între maghiari și Români. Mulți unguri îl cunosc și îl știu de om la loc în toate. — Aceste foi nădăduesc că ministrul, după-ce însuși va cunoaște bine pe noul ales, îl va recomanda spre întărire la Maestatea Sa.

„Telegr. Rom.” de Joi (16 Dec. n.) spune că P. C. Sa Dr. Cristea a fost Vineri în săptămîna trecută de a făcut o vizită fișpanului comitatului Caraș-Severin, Fialka, la Lugoj, iar de aci a mers de s'a înfățișat la ministri Wekerle și Apponyi și la secretarii de stat ai lor, Toth și Molnár, și peste tot locul a fost primit cu „afabilitate” (prevenire). Din asta s'ar putea trage încheerea, că nu va întîmpina greutăți la guvern.

Sigur însă, nu să poate încă spune nimic.

*

O săptămână strașnică pentru un ziar românesc.

— Trei procese, eu trei ostinde! —

„Gazeta Transilvaniei” dela Brașov a avut o săptămînă strașnică: în timp de mai puțin de o săptămînă, a fost lovită de trăznete ale celor trei procese, sfîrșite tot cu o sînde, asupra celor ajunși pe banca acuzaților, pentru scrisete lor în numita gazetă.

Intiul proces s'a pertractat Marți, și 7 Dec. n., și s'a sfîrșit, cum am arătat, cu osîndirea redactorului „Gazetei”, dl Dr. Sever Dan, la 4 luni arest și 500 cor. în bani.

Joi, în 9 Dec., s'a pertractat procesul de pressă pornit contra dlui avocat *Francisc Hossu-Longin* din Deva, pentru articolul „Mea Culpa”, scris în anul trecut în „Gazeta Transilvaniei”. Sfîrșitul? Trăznet cu răzbubuirii! *Un an arest de stat și 1000 cor.* în bani ori încă 50 zile închis!

Iar Vineri, în 10 Decembrie n. a stat pe aceeași bancă clericul *Augustin Folea*. A scris o dare de samă despre o adunare poporală, și i-s'a dat pentru asta: *2 luni arest și 100 cor.* în bani.

Una după alta!

Laolaltă: *18 luni* de temniță și *1600 cor.* pedeapsă în bani!

Asupra acestor procese, dăm următoarele amănunte:

În 28 Sept. 1909 s'a pertractat la Cluj procesul foii »Țara Noastră« din Sibiu. Despre acest proces dl Dr. Sever Dan, student unversitar în Cluj, corespondent al »Gazetei«, a trimis foii o dare de seamă (raport) despre pertractare. În aceea dare de samă procurorul dela Tîrgul Murășului (Murăș-Vașarheiu) a văzut „calomniarea” (vătămarea numelui) față cu tribunalul și procurorul și mai știe-l sfinții ce cai verzi pe păreți a văzut, și a făcut proces foii pentru aceea scrisoare.

Dl Dr. Dan a pășit în fața pertractării cu pas hotărît, și luînd peste picior pe procuror, i-a spus că el stă acolo nu în numele vreunui partid, ori țări, ori neam, ci în numele său propriu și în numele libertății de gîndire și vorbire, Nici nu vrea să se apere în

fața acestei curți cu jurați, — până când aceste curți vor fi alcătuite după dreptate din jumătate Români și numai jumătate Unguri! În fața unei astfel de curți s'ar apăra.

Sfârșitul e cunoscut.

— Dl. Francisc Hossu-Longin, a scris anul trecut în »Gazeta« un articol în care își ceartă pe frații săi Români, zicând că ne merge rău nouă Românilor, din vina noastră (adecă nu din a Ungurilor! Și pentru-că pe noi pune vina zilelor grele ce ne merge, să-i faci proces, că prin asta a ațîțet contra Ungurilor, de cari nici pomană n'a făcut în articolul său, — asta numai un procuror unguresc o poate face!)

„...Ori cît ne-am amăgi pe noi și lumea din jurul nostru, — ori cît ne-am făli cu străbunii noștri, — ori cît ne-am plînge, la toate privilegiurile, și ori cît ne-am încerca, să arătăm în scris și cu graiu viu, că soartea noastră e de nesuferit, rămâne fapt: că cea mai mare parte, am putea zice aproape toți inteligenții (cărturarii) noștri, naturali, îndatorații, conducători ai luptelor ce avem să le purtăm: nu vreau să lupte așa, — precum cer atacurile, ce zilnic întîmpinăm, ci sub felurite cuvinte, se subtrag pe rînd, și astfel luptele noastre n-au să fie decît... perdute și azi și mâine...

„...Cîte interese (bunuri) mari nu se primejdiesc în comune, în orașe, mai cu seamă pe tărîmul judecătoresc și al deregătoriilor!

„...Înzadar s'ar făgădui, înzadar ne-am trudi să ascundem, sau să dăm o altă înfățișare faptelor, răul acesta este și mereu să întinde ca urmare firească a lucrurilor, de care nu să pot bucura decît cei-ce încep a cunoaște slăbiciunile și păcatele noastre, și cari să și grăbesc a le folosi în favorul lor și spre nimicirea noastră singură!...

„...Un neam ca al nostru, încunjurat de atîția și așa de puternici dușmani, trebuie să poarte lupte foarte chibzuite, cu mari jertfe și cu o adevărată alipire lor!

„...De aceea, conducătorii intelectuali și peste tot cei-ce au datoria și chemarea de a fi sprijinul și povățuitorul poporului nostru, să nu aibă altă grijă decît: a fi neconținut la postul lor, ca, fără șovăire, cu toate jertfele și ostenețele: să sară în ajutorul celor prigoniți! Preoții, învățătorii, notarii chiar, apoi proprietarii și alții cu dare de mână, să nu lase să treacă nici un privilegiu, cînd țăranul să prigonește, a-i fi de ajutor!...“

„...O, cîte privilegii nu să dau în viața poporului, cînd intelectualii noștri, prin pășirea lor hotărîtă, prin caracterul lor tare și prin munca străduitoare, pot înlătura primejdiuri, pot apăra și mîntul bunuri nesocotite, și pot pune în respect

pe cei mai neîmpăcați dușmani și și răuvoitori ai neamului nostru!...

„...C'un cuvînt: mai multe fapte decît vorbe sforăitoare, mai multă demnitate și bărbăție, decît tertipuri și alergări după preținia sau mila dușmanului! — Mai multă muncă și jertfă, decît umilire și cerșire după sprijin! — Mai bine a duce o luptă pe față și rezolută, decît o luptă numai la părere!...“

— Și pentru aceste ocări aduse fraților săi prea slăbănogi în cele naționale, pe care ai putea socoti ca o ațîțere a poporului românesc asupra cărturarilor săi, dl. Hossu e pedepsit că a atîțat: *contra Ungurilor!*

În loc de ori-ce apărare — dl. Hossu nu și-a dus avocat apărător, — a spus numai atîta juraților și tribunalului:

„In deplină știință a nevinovăției mele, din principiu (după credința mea), nu voesc să mă apăr!“

Judecătorii au rămas opăriți. Procurorii s'a făcut galben de minie! Atîta dispreț față de tirada lui cu care apăsa pe acuzat!

Sfârșitul să știe.

— Clericul Folea, — mînezi — s'a apărut românește. Și-a arătat cu toată țaria sufletului său cît să știe de nevinovat. Aș! D'a surda. Oșînda tot i s'a dat: 2 luni și 100 cor. în

Astea trei haturi într'o singură săptămîină pe capul unei foi române.

Nu să poate abate!

Martî s'a intrunit la Sibiu conzistorul metropolitan, ca să dezbata, printre altele, și înștiințarea despre nimicirea hotărîrii sinodului privitor la propunerea religiei.

După cum să vede din cele ce să scriu prin foi, conzistorul a decis că nu să poate abate de la hotărîrile ce acel conzistor a luat în treaba asta, căci nimicirea din vorbă nici nu privește hotărîrile lui, ci numai pe a congresului, — care nimicîta fiind, a conzistorului rămîne totuși cu putere.

Lukács — Héderváry ?!

Foile din Pesta sosite Joi fac față acră, de cea mai nouă veste ce au primit din Viena:

După-ce Kossuth și Andrassy nu să pot înțelege cu Maestatea Sa să scoată țara din încurcătură, — acum M. Sa a poftit la sine pe foștii miniștri Lukács și Héderváry, cari l'au mai ajutat în zile grele, după-ce chiar acești koșutiști trîntind pe Tisza și ai săi, băgase țara în „*ex-lex*“. Până ce apoi ei și-au muiat cerbirea și au primit ministeriul așa cîm li-l putea da Coroana, aceștia au ajutat Maestății în zile grele să cîrmue totuși țara cu pace.

Faptul că acum iar îi chiamă la sine, — e sârnn că iar ne

apropiem de vremile acelea ca după căderea lui Tisza, de vremuri grele și urite pentru țară!

Și foile scot la iveală că Domnitorul de cîte-ori chiamă la sine bărbați politici, totdeauna o face cu știrea ministrilor săi, ba chiar la sfatul lor. De data asta însă, Maestatea Sa chiamă la sine pe Lukács și Héderváry peste voia ministrilor de acum. Nici nu li-a mai cerut sfatul!

Totuși ele bănuiesc pe Wekerle, că el va fi știut de lucrul acesta și — nu i s'a împotrivit. Ceea-ce ar însemna că și el vede că cu koșutiștii, pe cari îi poartă de coarne de 3 ani, nu mai poate face nimic. Cheme dară M. Sa pe alții, că ori-care ar fi aceia, nu vor fi mai neputincioși ca cei de azi.

Lukács-Héderváry însămnă prevestire de zile grele în politica țării!

Dietă.

După-ce Maestatea Sa nu lasă pe vechii miniștri să plece din scaunele în cari s'au cocoțat cu minciuna, făgăduind lucruri pe care nu le-au împlinit, — ei, văzînd primejdia de a băga țara în stare în *afară de lege* prin aceea că vine acuși Anul-nou și nu au votat budgetul de cheltueli pentru anul viitor, — lucru ce să face pe vremea asta, — foștii miniștri de voe bună, acum de silă, — au conchemat dieta pe azi, Vineri în 16 Dec. n. la lucru. Și vor cere dietei să voteze îndemnizare (adecă să dea slobozenie înainte) celor ce vor fi la cîrma țării, să poată cheltui pentru trebuințele statului din banii țării, în nădejde că, la timpul său, dieta cînd va putea vota budgetul după rînduială, va da întărire cheltuelilor făcute în sarcina acelu budget.

Lucrul e a să înțelege așa: Dieta, ca sfatul trimișilor țării, pune an de an pe țară dări, după cea mai bună a sa chibzuială. De regulă tot dările vechi. Socot-deputații că acelea dau atîtea și atîtea venite, și acele venite hotăresc ei să se cheltue pentru scopurile cutari și cutari (pentru armată, pentru slujbași, pentru școale, pentru trenuri și drumuri (comunicațiune) și altele și altele. — Aceste socoteli înainte făcute, că ce venite să fie și spre ce să se folosească, formează budgetul anului.)

Dacă însă dieta, ca sfatul trimișilor locuitorilor țării, nu are vreme ori putință de a vota acel budget, care să preface în *lege* pentru acel an, — țara intră în anul viitor în stare în *afară de lege*, și

atunci cetățenii nu-s datori a mai plăti dările statului, fiindcă nu este adusă lege că acelea să se scoată și pe ce să se folosească! Starea asta să numește, cu o vorbă latinească: *ex-lex* (afară din lege).

Din *ex-lex*-uri de astea însă pot urma lucruri neplăcute pentru stat: oamenii nu plătesc, el n'are cu ce face plățile, încurcătura e gata, ca în casa omului unde nu mai sunt lucrurile în rînduială lor!

Ca să se ajute din primejdia aceasta, miniștri chiamă dieta și îi cer *îndemnizare* pe 4 luni din anul viitor, adecă drept votat de ea, de a cheltui ca și cum ar avea budgetul votat.

Dar lucrul nu va merge așa ușor: Justh și oamenii săi să pregătesc de cea mai strașnică luptă contra dării de îndemnizare! Că îndemnizare dai unui ministeriu care, copleșit de alte lucrări bune pentru țară, n'a avut vreme să voteze budgetul, dar acestuia care nu lucrează decît încurcă țara, nu vreau nici deputații cei ce țin cu Justh, nici ai noștri, să-i voteze îndemnizare de a mai cheltui pararele țării!

Dieta făgăduiește a fi interesantă — ca la ușa cortului!

Scrisoare din Budapesta.

— Sărbarea comemorativă a marelui arhieru Șaguna. —

Vraja ce a cuprins sufletele românești de pretutîndeni, în urma sărbărilor mărețe dela Sibiu, plutește încă în văzduh. Toată suflarea românească și-a depus omagiile și prinusul sfios întru amintirea marelui arhieru. Era deci preafiresc, ca tinerimea universitară română din Budapesta, tot asemenea să-și dea tributul său de admirație și să-și talmăcească nemărginita iubire, ce-o leagă de amintirea acestui mare bărbat al neamului nostru.

În sara de sf. Andreiu și-a împlinit această mare datorință. Pentru vre-o cîteva clipe mi-s'a dat să văd iarăși tinerimea română din capitală, adunată la un loc. Venise la sărbare și o frîntură a inteligenței române din Budapesta și asta a ridicat nimbul seratei. Să părea, că inteligența română totuși nu e atît de străină de sufletul tinerilor universitari, după-cum să crede deja.

Dar fără indoială, că o legătură mai strînsă între familiile române din capitală și între tinerii universitari, e deja din cale-afară de lipsă să se înjghebeze. Sunt aici în capitala țării ungurești 300 de tineri universitari români, cari trăiesc aproape fără de nici o legătură serioasă! La societatea „Petru Maior“ abia sunt înscriși vre-o 80 de tineri, iar 220 doar abia știu că este aici și o societate românească, care are sfînta menire de a propaga cultura românească, de a ținea stîndardul sfînt al românizmului de-a pururi drept și falnic! (Caută bine și printro cei 220 cari nici nu știu de societatea română, vei afla zeci de inși, de nu chiar vre-o sută, carii... au stipendii din fondurile con-

Sfintirea bisericii din Cioara.

Pe ziua sfinților Archangheli Mihail și Gavriil a fost pusă sfintirea bisericii gr.-or. română din Cioara (tractul Sebeșului). Din partea I. P. S. Arhiepiscop și Metropolit a fost încredințat cu sfintirea P. C. Sa protosințelul Dr. Miron E. Cristea, asessor Consistorial.

În prezilele sărbării bătea un vânt rece de sfârșit de toamnă, amestecat cu ploaie, prevestind soșitul iernii; ceea-ce a îndemnat pe dl delegat ca nu în dimineața sfintirii, ci încă în presară să sosească în comună, încunjurând primirea cu călăreți și poartă de triumf, ce era plănuită să i-să facă la intrarea în comună, pe dimineața.

Sosirea de sară a dlui delegat împreună cu dl protopop tractual a făcut bucurie credincioșilor, cari s'au adunat în număr mare la biserica veche, la priveghierea de sara, servită de dl protopop și mai mulți preoți, fiind de față dl delegat. Sfrșindu-să slujba dzeiască a privegherii, poporul să imprăștie mîngăiat la casele sale, iar dl delegat, dl protopop și alți preoți, la locuința preotului local.

Inceperea sfintirii a fost pusă pe 9 ore, ca și preoții vecini să poată veni și lua parte.

Ziua dimineată era noroasă, dar liniștită. La ora pusă pleacă cu toții la biserica veche, preoți și popor, în sunetul voios și chemător al clopotelor. La biserica veche să îmbracă preoți 12 la număr, în odăjdii, luînd sfintele vase de plecare, iar din popor cei mai bătrîni, iau prapori, feșnice, etc. Înaintea bisericeții vechi, care părea tristă, văzînd adunarea ce o despoaie de odoare și pentru cea din urmă dată îi vine pe prag, ca la înmormîntarea ei, — naintea acestui lăcaș modest sta poporul, care tot creștea, ivindu-să pe întreg orizontul comunei noue și noue cete de creștini ca la un târg de țară, venind din comunele învecinate să vadă sfintirea frumoasei biserici din Cioara.

Eșînd din biserica veche dl delegat protosințel Dr. M. Cristea din pridvorul bisericeții ia încă odată dela vechiul sfînt locaș un rămas bun în numele poporului, pomeneste cu cunoscuta-i măiestrie de vorbire, trecutul bisericeții, — pomeneste de vechea Mănăstire dela Plășor, din a cărei rămășițe a fost alcătuită această biserică, spune de călugărul Sofronie ca fiu al comunei, de statornicia în credință, iar cînd amintește cuvintele „că fiecare dărab din această biserică, ne este nouă sfînt, fiind că aceasta biserică ne-a fost în decurs de veacuri mamă ocrotitoare și

tată povățuitor“, — tot poporul vărsa lacrimi de mișcat; de duioșie. Și începură apoi să sune clopotele amînduror bisericilor: a celei vechi cu glas tînguios de rămas bun, al celei noue voioase și chemătoare cu drag.

În sunetele acestea a clopotelo și în cîntările preoților, urmați de uriaș val de popor, ca la 4 mii, ne coborim încetîșor de pe colina bisericii vechi către noul Sion, care e la cale de 5 minute departe, în mijlocul comunei, pe un loc șes și frumos.

Sosind la biserica nouă, ne așezarăm în curtea ei la o masă pregătită anume pentru sfintirea apei.

Să face cu pompă stropirea bisericii cu apă sfințită, încungiuarea ei, apoi intrarea în ea.

Să începe slujba Dzeiască, și cînd dl delegat, Dr Cristea ridică Evangelia pentru binecuvîntarea sfintei liturgii, un mîndru soare să ivește, străluce puternic și cald, o zi frumoasă de primăvară intinerește și însuflețește inimile tuturor!

Slujba dzeiască a curs sărbătorească și frumoasă, sub conducerea dlui delegat, încungiuurat de dnii protopopi Sergiu Medean, Sebeș. Ioan Popovici Geoagiu, și de preoții N. Aron Lăslău-român, Nic. Oancea din Petrifalau, Nic. Maniu Băcăinți, N. Bena Pianul de jos, Ioan Cărpinișan Daia, P. Predovici Vingard, I. Ghișă Răchita, V. Hentia. Sărăcseu, I. Radu Tărtăria, și preotul locului, C. Oancea. În decursul serviciului au mai sosit preoții Simeon Săcărea din Șibot, D. Păcurariu din Vinerea și Oct. Bude din Pișchinți. Cîntările liturgice au fost cîntate de un cor compus de tineri inteligenți din jur la stăruința inv. N. Popovici din Vinerea, iar strana a fost condusă de dl Brenciu cantor din Brașov și dl Luculeț inv. în Sebeș, cari prin vocea lor sonoră au înălțat suflătele celor de față. Deși biserica încapă 2 mii de persoane nici pe departe nu a putut cuprinde deodată pe toți oaspeții veniți.

La sfrșitul serviciului vorbește mai întîi dl delegat despre iubirea față de Dzeu, lege și patrie, scoțînd la iveală vrednicia poporului din această comună, în jurul zidirii acestei biserici și-a școalei, și-a tînarului preot, care a stăruit în jurul zidirii avînd fericirea de a fi ascultat cu bine de vrednicul său popor. Urmează dl protopop Sergiu Medan, care prin cuvinte alese mulțamește E. Sale Metropolitului pentru părinteasca îngrijire și binecuvîntare, iar dlui delegat pentru osteneală. În urmă preotul local mulțamește tuturor; aducîndu-și aminte de I. P. S. arhiepiscop și metropolit, de dl delegat, de dl protopresbiter tractual, de autoritățile civile de comitetul parochial, pomenind cu numele pe cei mai vrednici, ca inv. Simion Socaciu, care pe lîngă stăruința a cumpărat și un clopot

împreună cu preotul local, apoi Achim Cirlea, Ion Socaciu, Nicolae Stanilă, Nicolae Dăian, Gavrilă Socaciu, Simion Germau, Maștei Măierescu, și alții, și cu deosebire aduce mulțamita întreg poporului care l'a urmat și ascultat cu dragoste fiască.

În urmă dl delegat unge cu sfințul mir, și dl protopresbiter tractual stropeste cu apă sfințită, iar preotul local înparte anaforă poporului, după terminarea cărora, fiind aproape la 2 ore d. a. poporul să resfiră deplin mîngăiat pe la vetrele sale, iar oaspeții împreună cu dl delegat, iau parte la masa comună în localul școalei române. În decursul mesei s'au rostit și aci mai multe vorbiri însuflețite.

Fiind aproape de inserat lumea pleacă spre casă, dl delegat împreună cu dl protopresbiter către Sebeș, iar cei mai apropiați pe la caurtire, pentr-că după puțină pauză să se adune din nou la Concertul împreunat cu joc în localul școalei.

Petrecerea aceasta a durat între marginile buneii cuvințe până aproape de ziuă.

Ziua a doua fu apoi o zi viforoasă cu zăpadă, zi grea de iarnă! Parcă anume așa a voit Dumnezeu ca ziua sfintirii să fie binecuvîntată prin o zi frumoasă și lină, ca să cunoaștem și prin aceasta că un noi este darul lui!

Nicolae Dăian,
membru în comitet.

Dela Atelier.

Mulțumită.

Din incidentul petrecerii din 27 Nov a. c., arangiată de inteligența română din loc pentru „Atelierul de țăsături rom.“ să aduce mulțamita doamnelor Bertha Stahlberger Stockert, Veruria Lăpădat, Roza Lăzăroi, pentru deosebitul interes ce au arătat; dlui Ioan Branga, ca dirigent al corului; doamnelor, domnișoarelor și domnilor cari au cooperat la cîntări, dlui A. Cristea președ. Secției meseriașilor, pentru împrumutarea unui pian.

Următorii domni au binevoit a solvi pentru taxa de intrare: Fr. Hosszu-Longin 14 cor.; Dr. Muntean 10 cor.; Dr. Olariu 7 cor.; Dr. Deac 5 cor.; Aurel Cirlea 4 cor.; Dr. Schiau 5 cor.; Gr. Vulcu 4 cor.; Dr. Kis 3 cor.; Maior Hubrich 3 cor.; S. Damian 3 cor.; I. Barcsi 4 cor.; Nic. Damian 2 cor.; Dr. Puican 2 cor.; Ioh. Melitska 2 cor.; Avr. Dubleșiu 2 cor.; Bihary 2 cor.; Păltineanu 60 fl.

Venitul total al petrecerii a fost de cor. 738'60, din care subtrăgîndu-să speșele de cor. 237'13, rămîne un venit curat de cor. 501'47.

Ne ținem de datorința de a da și cu această ocașiune expresiunea mulțumitelor noastre tuturor acelor P. T. cari au binevoit a augmenta cu obolul dlor.

Orăștie, Decembrie 1909.

Atelierul de țăsături și cusături rom.

Victoria Dr. Erdélyi.

istoriilor bisericești de care să țîn!.. Acolo, la conzistorii, au dovedit cu tot telul de pecete că ei sunt Români, uniți sau neuniți, dar aci să vede că dovedesc — contrarul!.. Le e frică să se arate de atari!.. Red. „Libertatea“).

A făcut o impresie bună și participarea a vre-o 6—7 români țărani din jurul Clujului, cari veniseră la Budapesta cu ceva de vîndut și aflînd dela un student medicinist, că tinerii români țîn o sărbare, au venit și ei, frații buni, cu dragostea senină a țăranelui nostru, care aleargă pretutîndeni, unde îl cheamă glasul fiilor lui luminați. (Cei 220 tineri universitari, înseamnă bine: universitari, adevă oameni cu învățatură mare, de o mie de ori mai mnre ca a acestor țărani simpli, — ce bine ar fi de ar împrumuta dela acești țărani macar un dram de inimă românească, inimă care, uite, îi face să fugă îndată acolo unde aud de o adunare românească ceva! Din cei 220 universitari „români“ cari nu-s membri l. societatea „Petru Maior“, cîți au fost de față macar la serată, și cîți nu și-au făcut datorința față de ea, macar cît acești țărani? Red. „Libert.“)

Ne-au mai onorat cu prezența cîțiva meseriași, și reprezentanții Slovacilor.

Erau deci în sala de sărbare 3 elemente ale neamului nostru: inteligența, meseriași și țărani! Și era o bucurie ca să vezi fețele lor luminate de încrederea în viitorul acestui neam, care știe să-și prețuiască așa pe marii săi.

Programul sărbării a fost drăguț și bine executat! Deschiderea s'a făcut prin cîntarea plină de duioșie: „La mormîntul marelui Andreiu“, de Cunțan; a urmat apoi „Cuvîntul ocazional“ al dlui Sabin Eșuțianu, președintele Societății, care să nuzuește, ca să dea în puține cuvinte o iconă deplină a vietii lui Șaguna.

Dar punctul cel mai frumos a fost compoziția tînarului nostru artist de mare nădejde Ganea, care cu o putere de creațiune admirabilă, a pus pe note poezia neuitatului Eminescu: „Revedere“. Cîntare nișel duioasă (solo de Crișan) mai mult plină de viață răsună maiestos în sala de sărbătoare.

Miezul adevărat al sărbării a fost conferința dlui Ascaniu Crișan abs. de teologie, stud. în filoz. „Doi archierei“, în care arată suflătele celor doi archierei de pe vremuri: Șaguna nemuritorul și Hackman (din Bucovina) pigmeul! Din cînd în cînd autorul își arată părerile personale la timpurile grele în cari trăim astăzi și că ce lucru greu și plin de mare răspundere e astăzi a purta haina de Archiereu, pe care nu ori-cine o poate purta.

Incheierea s'au făcut prin o acută cîntare plină de măreție și putere, Noel.

Și lumea s'a resfirat apoi... O parte mică a mai rămas nișel în societatea inteligenței din Bpeșta cîteva clipe pline de veselie și însuflețire românească. S. B.

Portul național.

Conferință ținută de dna VICTORIA Dr. ERDELYI la serata cu concert dată în Orăștie, la 27 Nov. n. 1909.

(Sfârșit.)

Să vedem cum a fost portul adevărat înainte de asta cu cîți-va ani.

Femea română din o pînză țesută cu grijă își făcea o iie, al cărei grumaz era parcă lucrat de mâni de zine, cu ac și fire nevăzute. Trebuie să te minunezi de gingășia lucrului făcut din un asemenea material. Tot asemenea lucrează și Mărgineanul în creștăturile cele mai fine și mai măiestre cu un simplu cuțit.

Pe pumniceii să vedea o cusătură, care ridică rotunzimea mâinei. Dar ce să zici despre cheia cea minunată cu pușori pe lingă ea, care ca un rîuleț blind curgea dela umere până la pumniceii? Acea cheie făcută cu un ac de rînd, gros, storcea vîmirea tuturor pricepătorilor.

Poalele erau simple și fără cute (crețe) și horbote, cum să obicinuesc acum; numai cu o mică dar fină cusătură la marginea lor. Albimea poalelor era ridicată prin un șorț țesut în lîină, cu alesături puține, dar migăloase. Tot așa era și cătrînța țesută cu multe alesături fine. După colorarea cătrînței să deosebiau femeile din feluritele comune. Ca să scoată la iveală mijlocul, să încingeau cu un brîu făcut cu mare grijă. Ca coroană la acest port a slujit broboada, învălitoarea așezată în chip isteț pe cap, care numai Rômâncelor le șade așa bine, ca să poată storce mirarea din partea străinilor. Nu vezi la nici un popor femeile cu o așa ținută dreaptă, ca bradul, ca la noi femeile noastre, și aceasta au să o mulțumiască în parte gîndului lor bun, că poartă povoaară pe cap, contrar femeilor de altă nație, cari toate lucrurile grele le poartă în spate.

O femeie română cu portul ei drăguț, cu broboda ei frumos așezată, pare o regină nu, alta.

Dar fetele cît au fost de drăguțe în portul lor! Chica pe fruntea dreaptă și capul legat cochec cu cirpa, făcea să stea în loc bărbații, să o admire.

Dar să vedem cum e portul azi.

Cojocul drăgălaș al fetelor a pierit. Nu mai e nici o deosebire între fete și femei, în ce privește modul învălirii capului. În loc de chică, fetelă poartă „breton“, părul tuns pe frunte, ba și frizate, încît ai izbucni în rîs, de nu ți-ar stîrni jale portul lor schimonosit. Începînd cu schimbarea învălitoarei și a peptănatului, să înțelege de sine că urmează stricarea portului întreg. Iia cea frumoasă e toată înegrită și pistriță de brodăriile scrise, cari au ceva bun pentru femeile lenese, că merge lucrul mai repede; apoi în șorțuri e un lux

nemaipomenit: Tot mătăsă! Dar femeia de țaran nu știe, ca mătăsurile nu mai sunt țesute din mătăsă, ci prin purcederi măestrite, e făcută din prav de firez, pentru aceea damele nu mai poartă mătasa, fiind cea adevărată scumpă. Cătrînța făcută mai demult cu grijă și din material bun, ținea zeci de ani, iar cele de acum într'un an doi să isprăvesc.

E adevărat, că costă mai puțin ca cele din bătrîni, însă pentru aceea și sînt obiecte de lux, nefiind trainice și slujind numai să amăgească ochii lumii, ca în scurt timp numai folosindu-le, să se pună la o parte.

Să vedem acum, este oare practic și folositor portul național?

Făcînd abatere dela frumos și armonios (conglăsuitor); mai are portul național însemnătatea sa și din punct de vedere economic-național.

Pregătindu-să fiecare parte a portului acasă, membrii familiei au lucru, fără să fie siliți a să depărta. Mama pe lingă aceea că coasă și țese, conduce învățînd fetele, poate să pregătească de ale mîncării pentru bărbatul dus la lucru, îngrijește de copii, nu simte trebuință de a-i trimite prin azile. În acest timp fetele sunt învățate și ele în economia de casă.

Ce plăcut e să vezi niște fetișcane numai cit cotul pășunînd vitelile cu cusătura în mână! Ca să îmbrace femeia română familia întregă, are lucru peste anul întreg. Ea samănă cînepa, o smulge, o topește, o melită, toarce, țese, albește și coasă. Toate acestea le isprăvește cînd lucrul casei îi lasă timp. Fiecare femeie știe, că lucrurile cumpărate din tirguri nu sunt ținătoare, ci numai scumpe!

Portul național este și practic (trainic), făcut din pînză bună de casă ce să poate spăla cît de des, tot așa și lucrurile de lîină. Purtarea pînzei pe trup este sănătoasă, iarna ține cald, iar vara răcorește, fiind puțin aspră, face ca pielea să fie totdeauna sănătoasă.

Cu portul național să poate face aceeași schimbare (variație) ca și cu moda damelor. O femeie deșteaptă își va și face cămeși șorțuri, cătrînțe și brîne o sută, fiecare deosebite una de alta și totuși vor fi unul și acelaș port din acelaș loc. Femeii, care nu e îndestulată cu portul cutărui ținut, îi stau la îndemână feluritele porturi din alte ținuturi al marelui nostru comitat. Aceste porturi sînt toate frumoase, însă cu privilegiul Asociațiunii la Sibiu unde au fost reprezentate mai multe ținuturi prin porturile lor, — mai ales celea din România erau mai multe, portul din jurul Orăștiei a fost recunoscut de cel mai frumos!

De portul din Țară nu avem trebuință, fiind prea încărcat cu

cusături și fluturi; samănă mai mult celui bulgar și sîrbesc.

Acum să vedem ce port avem azi aici în localitatea noastră? El ar fi să fie săliștenesc. Dar durere nu samănă deloc, numai în culoare e alb și negru, încolo nimic lucru de mână, e încărcat cu părți luate din prăvălie, cu aurituri etc. prin urmare fără gust; iar acele femei și fete, cari voesc să treacă de femei și fete cum să cade și cari să priceap să își poarte portul, ferească-să de toate lucrurile streine și nepotrivite.

În urmă, încheind conferința, aș avea o modestă propunere: ca dela Anul-nou începînd, la toate convenirile și sărbările noastre naționale, toate femeile, fie acele țărance, fie ale meseriașilor, ori fie chiar și floarea inteligenței române, să purtăm toate, fără osebire, pitorescul nostru port național! Dar pe cel original, fiecare după ținutul de care să ține, și neschimonosit, folosindu-ne de modelele noastre vechi și străvechi, păstrîndu-și astfel portul originalitatea și rara lui frumusețe!

Cu această dorință vă zic:

— La revedere!..

Din Balomir.

Din fruntașa comună Balomir, (lingă Orăștie) ni-să scriu lucruri ce trebuie să trezească luarea aminte a celor chemați, în întia linie a poporului nostru de acolo.

Părintele Nicolae Suciu, înaintat în vîrstă, a cerut să i-se dea ajutor în serviciu și s'a publicat concurs pentru un capelan.

Și aci să începe ciudățenia: La întiul concurs, n'a concurat nici un teolog cu calificațiune deplină, potrivit pentru o parochie de frunte ca Balomirul!

„...S'au interesat mai mulți teologi — scrie corespondentul nostru — oameni cu pregătire deplină, însă la îndemnul unor instanțe bisericești, s'au retras și nu au concurat! Și așa ne-am trezit numai cu un candidat, care n'are calificația deplină, ci numai pregătire extraordinară“.

S'a scris concurs nou. Dar și acum s'a făcut aceeaș manevră, și aici în sat și aiureal, pentru a opri pe tinerii cu pregătire deplină de a concura, ca să rămînă singur tot cel cu calificația slabă și nepotrivit, care, să vede, e în folosul unora ca să ajungă el preot aici.

Noi recunoaștem că poate fi în folosul unora, ca concurentul acesta, nevrednic de Balomir, să ajungă totuși preot aci, dar folosul poporului și al parohicilor nu e acesta, ci e acela, ca să căpătăm aci un preot din cei mai luminați și mai vrednici, că Balomirul nu e coada satelor, ci sat frumos și în care e

un popor ce numără în sinul său mulți bărbați deștepți, inimoși, Rômâni buni și economi de frunte.

Nu e satul nostru codaș, nu putem să ne trezim ca mâne cu un preot codaș, ci cu unul cît mai bărbat, de care să fim mîndri, precum și el poate apoi fi mîndru de comuna ce va avea!

„Trist ar fi — zice mîchnit corespondentul, — de s'ar întregi postul cu un om necualificat — și încă chiar la stăruința celor chemați!, cari ar fi datori și deosebit obligați, chiar pentru binele înaintării poporului, a cîștiga la astfel de posturi vacante, numai persoane deplin deștoinice.“

„Ar fi timpul, ca la astfel de cauze, să nu să mai vîneze după interese (foloase) personale, ci să se aibă în vedere numai înaintarea poporului și a clerului, și în locul întii ar fi conștientul deobligat a opri și a împedeca pe concurenții cei fără pregătire potrivită, de a concura la posturi ce nu li-să cad!“

„Căci dacă parohii așa bune să întregesc cu persoane necualificate, cum vei nădăjdui să mai capeți clerici maturi, din cari să crească un cler de frunte, destoinic, pe care și străinii să-l respecte?! Statutul organic îl avem de jumătate de veac, dar durere, poporul nostru încă tot nu-l pricepe, și-l folosește sinistru, în contra binelui propriu! Cei chemați nu să simt ei datori a supraveghia ca cele prescise în acel Statut, în acea lege înțeleaptă, să se îndeplinească în chip ideal? Căci dacă ei nu l'or păzi, apoi poporul, bietul, ușor îl poți amăgi cu făgădueli de... micire de stolă sau cu aceea că li-i face să dea și mai puțin pentru biserică și școala sa, cele atît de primejduite, tocmai fiindcă nu cu destulă mărime de suflet s'a jertfit și să jertfește pentru ele!.. Și nu din vina poporului!“

*

Am lăsat afară din scrisoare lucruri cari vizau și atingeau persoane. Că pe noi persoanele nu ne privesc. Pe noi ne privește faptul în sine. Și asupra faptului, ne spunem cu inimă curată cuvîntul nostru, care n'are în vedere decît binele de obște al fraților noștri balomireni! Și cuvîntul nostru e scurt și hotărît:

Părintele Nicolae Suciu, dacă a dorit să aibă un urmaș, pe care încă să l vadă și dsa și să-i poată încă fi bun povățuitor cît va vrea Dumnezeu, înfrînd ca și acel urmaș al său să fie așa de nelufricat Rômân cum îl știm pe părintele Suciu în trecut, cînd a mers cu Memorandumul la Viena, cînd a mers cu aproape jumătate de sat la procesul Memorandumului la Cluj, și cînd

mergea la toate Conferențele naționale, — s'a putut invol, să se publice concurs de capelan. Dar părintele Suciū nu credem că s'a gândit, că acest pas al său, să aibă de urmare: a aduce Balomirului un preot care, după zilele ce trăim, nu e calificat a-l urma în acea comună, ci s'a gândit că o să-i vie un ajutor de care să-i fie fală a sta cu el în fața lumii!

Ba, uite, noi mergem așa de departe cu vorba noastră deschisă, că nu credem că părintele Suciū, are aievea lipsă de capelan! E încă destul de voinic de a mai preoți dsa însuși. Dacă dar planul de a vedea venindu-i de capelan un om tare vrednic, care să conducă acel popor la *tot mai mult și tot mai bine*, nu i-a reușit: părăsească-l de tot, că nu face nici un rău. Dsa însuși să nu să invoiască cu venirea unui capelan cu slabă pregătire.

Iar poporului lucrul îi e și mai ușor:

Dacă cei ce au concurat, nu-i sunt pe plac, hotărăscă în Sinod că nu alege pe nici unul din ei! Și zică așa:

Dacă pe urma ocursului vin candidați vrednici, deplin pregătiți, cu suflet nobil și luminat, *alegem* din ei pe unul, drept capelan. Dacă însă nu ni-să împare de ei, nu alegem. Căci capelanul ales (zis „temporar“) *urmează* în locul preotului la moartea acestuia, *fără altă alegere*. Cînd alegem dară capelan, e că ne alegem de fapt pe *preotul* nostru de mîne.

Dacă n'avem candidați pe plac, nu alegem, ci dl preot Suciū, aducă-și

capelan *personal* (adecă legat numai de persoana dsale), pe care poporul nici nu-l alege, că acela nici nu are drept a urma în oficiu la cazul morții preotului, lîngă care el a fost ajutor personal.

Și punctum. Nu vă vin candidați potriviți (că doar plata unui capelan, e puțintică și un teolog vrednic nu prea să imbulzește la ea, mai ales cînd are teamă că mulți ani va trăbul să se îndestulească cu atît), atunci lăsați pe părintele să-și aducă *dînsul* capelan personal, care nu cade sub alegerea poporului, dar nici poporul nu va fi obligat față de el la moartea preotului!

NOUȚĂȚI

„Se ne părăsca Dzeu!...“

Așa strigă un jude maghiar despre aceea, că se ajungă să fie judecat de o curte cu jurați în Ungaria!

E semnul strigător al vremilor!

Ce s'a întîmplat? În procesul vestitei Haverda Maria dela Szabadka, învinuită ca părtaşă, prin indemnare, la ucidere de mamă, un judecător dela pertractarea întii a fost învinuit de a fi prea potrivit acuzatei și prea aspru în purtarea sa în acest proces. S'a pus pertractare nouă și la asta judele din vorbă, a fost lăsat afară și pus altul în locul lui! În ajunul noii pertractări (ce era să se înceapă Luni ce trecu în 13-December) judele Balog Albert a scris în o foaie din Szabadka un articol, în care își spune părerea asupra acelu proces din a cărui judecare el a

fost înlăturat. Și părerea lui e spusă cu asprime, cu inima deschisă. El zice printre altele: Am fost învinuit de unii alții și chiar de foi, pentru ținuta mea față de o ființă ce a făcut speculă ordinară cu moștenirea și plan criminal (complot) fără suflet împreună cu ibovnicul său, — crimă ce nu poate fi înfrumusețată prin nici un fel de «cercetări asupra sufletului» omenesc. Ca judecător ce era să fac? că nu pot cerere cercetare contra mea, pentru a-mi dovedi temeiul părerilor.

«Să mă apăr *pornind proces de presă* (contra foilor ce l'au atacat)? Să mă ferească Dzeu și pe miné, dar și pe semenii mei!»

Cu alte cuvinte el însuși, judele, atît e de încredințat de »dreptatea« cu care să judecă uneori de unele curți cu jurați în procese asupra foilor, încît el singur strigă: *să-l ferească Dzeu de a ajunge pe judecata acelor!*

Noi, foile române, tirite de atitea ori în fața acelor curți cu jurați, oare ce am putea spune de ne-am slobozi la vorbă asupra lor?

Școala pentru economia de casă (școala de menaj), susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiu“, deschide la 15 Ianuarie n. un *curs de bucătărie fină*. Cursul va dura dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie. Taxa lunară a acestui curs e de 80 cor. Elevele primesc locuința și întregă întreținerea în internatul școlii. Informațiuni să pot primi dela dsoara Tullia Bogdan, Sibiu, Strada Baier Nr. 1. În timpul acestui curs școala primește și comande pe lîngă prețuri potrivite.

O lămurire. În numărul 7 al adausului nostru economic „*Tovărășia*“ cîțiva mătstri români din Orăștie făcuse vină comitetului parochial gr. or. din Raportul-mare și parochului că au dat repararea bisericii în întreprindere unui mătstru străin, din Piști, și nu au fost chemați prin concurs și mătstrii români din Orăștie, care poate lua ei lucrarea.

Am primit nu peste mult răspuns lămuritor dela părintele Vasile Păltinean, dar nici nu credeam a fi de lipsă a mai reveni asupra lucrului, fiind-că lămurirea d-sale arăta că n'avem de ce să ne facem gînd despre bunele simțăminte a comitetului și a parochului față de mătstri români, și dacă ca întreprinzător au primit totuși un străin, n'au făcut vre-o pagubă breslei de Români. Și numai cerîndu ne zilele astea unui cetitor, să revenim asupra lucrului, aducem iară vorba asupra lui.

Lucrul s'a întîmplat așa, că mătstrul Pataki Șandor care zidește mult în Piști, e tare cunoscut în Rapolt, de acolo, că Rapolteni îi lîferează tare mult var și piatră,

lucrată și nelucrată, și au un folos după legăturile de afaceri cu el. Cînd a aflat de repararea bisericii, a primit să le facă el repararea, cu așa un preț scăzut, că nici un mătstru român n'ar fi putut lua lucrul cu acel preț, iar dacă totuși l'ar fi luat, nu ar fi ieșit la socoată, cum n'a ieșit întreprinzătorul Pataki, care a chiar *păgubit* la lucrare, — dar a făcut-o totuși mai mult ca un sămn de prețuire a Răpoltlenilor, cu care are și el mult de lucru. Și apoi comitetul parochial i-a legat aceea, că numai cu lucrători români să lucreze, — ceea-ce s'a și făcut. Așa că, în fapt, nu s'a dus nici un folos din mâni românești în mâni streine!

Așa fiind, iee cei interesați la cunoștință faptul. Căci, precit cunoaștem și noi pe părintele Păltinean, un preot tiner, bine instruit, cu inimă caldă românească, — n'avem cuvînt a trage la indoială bunele lui simțăminte față de mătstri români, precum nici a fraților Răpolteni, cari șed în comitetul parochial.

Școala industrială, susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiu“, între alte lucruri frumoase pregătește, ca și *Atelierul dela Orăștie* al Reununii fem. din comitatul Hunedoarei, și *odăjdii*, aplicînd și la acestea numai motive originale românești. Materialul ce să întrebuintează la pregătirea odăjdiilor e de calitate cea mai bună. Preoții noștri ar face un lucru de laudă, dacă, avînd trebuință de odăjdii (haine bisericesti, preoțesti) s'ar adresa cu comanda lor către școlile numite. Suntem deplin încredințați, că cu odăjdiile pregătite de aceste ateliere, vor fi mulțămîți, fiind și mai frumoase și mai durabile, ca cele dela fabricile străine, cari nu să uită decît la cîștig.

Mare nenorocire. S'a întîmplat în săptămîna trecută în Hamburg. S'a aprins o fabrică de gaz și mulți oameni și-au găsit moartea acolo. Între cei morți e și un monter din Berlin. Numărul morților e până acuma peste 30. Și mulți sunt încă pe patul de moarte. Focul abia la cîteva zile a putut fi stîns.

Mulțumită. Din privilegiul trecerii la vecinicie atît de neașteptate și zguduitoare a neuitatului Dr. Augustin Bunea, fost canonic metropolitan, membru al Academiei Române, familia a primit condolări din largi cercuri, începînd dela cele mai înalte corporațiuni, cit jalnicei familii îi este peste puțintă să exprime deosebit mulțămîta tuturor celor-ce și au adus aminte de ea în jalea sa nemărginită.

Folosînd calea publicității exprimă adinea sa mulțămîta și recunoștință tuturor cari, corporațiuni și persoane, au luat parte la jalea ei.

Presara de Sft.-Andrei a fost sărbata la Orăștie, de corpul nostru învățătoresc în chip frumos, prin o producție cu școlarii. Au cîn-

A ieșit de sub tipar

„Calendarul Național“ pe 1910!

Intocmit de redacția foilor noastre. E și mai frumos ca anul trecut! În fruntea Calendarului e: Monumentul ridicat la Șibot (lîngă Orăștie) vitejiei românești de pe Cîmpul-Pânii.

— Urmează 12 chipuri negrăit de drăgălașe, înfățișînd pe înaltele persoane dela Curtea română: Princesa Maria, cu cele 2 fiice ale sale și cu cei doi Prinți: Carol și Nicolae în costume naționale ele ca drăgălașe țărăncuțe, ei ca minunați ciobănei români!

— *Minunile firii pe fundul mărilor*: 5 chipuri de caracude (animale foarte ciudate, cu sute de brațe)

— Chip de *zidiri uriașe* în New-York!

— Tren de munte, cu roate cu dinți.

— Miri sacsoni, în ciudatele lor haine de nuntă.

— O minune americană: *Stîncă ce să tot mișcă*, aninată pe coasta unui colț de peatră, și nu cade! Foarte interesantă!

— Napoleon cel mare cînd vine înfrînt din Rusia, și istoria acelu groaznic războiu, care e începutul apusului lui Napoleon. Mișcător și interesant!

Prețul Calendarului:

Prețul unui Calendar Național e, ca și în trecut, *numai 18 cr. (36 fl.)* și 5 fl. de porto, așadar 41 fileri cu postă cu tot.

Cele plătite înainte. *Să dau la vînzători, mai ieftine!*

Dacă trimiți bani pentru 5-10 calendare, le capeți în loc de 18 cr. cu numai *13 cr. (26 fl.) unul*, și-ți vin *franco* (posta plătită) acasă.

Dacă trimiți banii pentru mai multe ca 10, le plătești cu *numai 11 cr. (22 fl.) unul*, — avînd însă a-ți plăti însuși porto la scoaterea pachetului dela postă.

— Cei din depărtări mai mari, pentru a cruța la porto, e bine să comande cit mai multe de-odată, căci și pentru 12-15 calendare, e aceeași plată de postă ca și pentru 50! — Până la 4 Calendare să plătește prețul deplin. Numai dela 5 Calendare în sus să dă scădere de preț!

Cele neplătite. Cei-ce cer spre vînzare, cu legămîntul de a plăti după-ce le vind, le capătă cu *13 cr. (26 fileri) unul*, avînd însă a-și plăti ei porto la scoaterea pachetului.

Administrația „Libertatea“ și „Foaia Inter“

tat corul de băeți sub conducerea dlui Inv. I. Branga, mai multe cîntece potrivite, s'a declamat, și dl Inv. dir. Baicu a cetit o disertație asupra lui Șaguna din punct de vedere al înriuririi familiei asupra creșterii. Un cor de bărbați a introdus serata prin cîntarea jalnică: „Românime mult cercată“... — A fost public mult, mai ales popor. A rămas și un venit curat de peste 100 cor.

Liste pentru înscrierea de membri la Reuniunea proprietarilor de vite din Orăștie, — vom alătura numai săptămîna viitoare, și nu la acest număr, cum s'a spune în „Tovărășia“ de azi, — căci tipografia, pe lângă toată bună-voința, n'a putut răzbi să le tipărească și acelea. Și pînă atunci toți proprietarii de vite ce tească îndrumările ce li-să dau prin „Tovărășia“ din săptămîna asta și cea trecută, și spună poporului despre acest lucru bun, ca sosindu-le listele, să poată apoi cu atît mai ușor și repede să înscrie membri la Reuniune și vite spre asigurare.

Noua împărțire a cercurilor sanitare în comitat. Conducerea comitatului Hunedoarei a făcut o împărțire nouă a cercurilor sanitare (cari s'au țin de cîte un medic de cerc), făcînd cercuri mai mici și mai multe ca în trecut.

Cercul solgăbirăesc Orăștie e împărțit acum așa: 1. Cercul Jele-dinți cu un doctor pentru cele 13 comune mai apropiate de Jele-dinți; 2. Cercul Căstău, cu 12 comune; 3. Cercul Romos cu 7 comune; 4. Cercul Cugir, cu 2 com. (Cugir și Vinerea).

Solgăbirăimea Geoagiului e împărțită în: 1. Cercul doctoresc Balșa, cu 17 comune; 2. Cercul Geoagiu cu 18 comune.

De tot comitatul e împărțit acum în 34 cercuri sanitare (doctorești) cu 34 medici de cerc în frunte.

Un soldat (honved) român, ucis de un polițist în Pesta.

În Kőbánya (parte din Pesta) s'a întîmplat zilele trecute un caz de omor între împrejurări și jalnice și scîrboase. Beția, ticăloasa, a mîncat zilele unui tinăr fecior român ce slugea la honvezi în anul al doilea. Rămas afară peste noapte, s'a dat beuturii, și, trîznit bine, s'a dus așa pe la miezul nopții la o casă slabă, cu lampă roșie, unde s'a poate petrece cu muzică și cu fete. Acolo însă e oprit prin lege a să vinde ori-ce fel de beuturi. Soldatul din vorbă era din Santău, comitatul Sălagiului, cu numele Nicolae Onuțan, asentat acum doi ani. Slugea la spitalul militar.

Cu Stefan Scheffer s'a dus și el la casa din vorbă, la care auzise muzică de țîmbălăi. La o vreme țîmbălășul începe să cînte niște cîntări românești. Atunci pe Onuțan îl apucă dragostea și jalea, și strigă stăpînei casei: să-mi aduceți aici doi deți de vinars bun!

„Aici nu-i iertat să vindem beutură; oprește legea, — îi răspunsă gazda localului. În vecini încă nu e închisă crîșma, poți merge să bei acolo“.

„Aduceți-mi mie aici!, a strigat de nou feciorul beat“.

„Nu e iertat! — îi fu al doilea răspuns. Atunci soldatul s'a infuriat și și-a scos baioneta și a sărit în mijlocul odăii, strigînd: „Pe toți vă taiu, dacă nu-mi aduceți beutură!“ — Și de fapt a început a da cu baioneta în oglînda cea mare, și în alte lucruri din jurul lui! A aruncat și lampa de gaz jos! Fetele și gazda au fugit zbierînd. În casă s'a făcut întunec mare, soldatul celalalt a fugit și el afară la uliță. Cîmbălășul a mers după polițist. Peste cîteva minute a venit un polițist. Pe cînd a ajuns polițistul, Onuțan chiar voia să meargă acasă, ieșea din casă, dar polițistul l'a oprit.

„Ce faci dta aici? l'a întrebat.

„N'ai nimic cu mine! i-a răspuns soldatul. Nu m'am temut eu acasă de 8 gendarmi, doar nu m'oiu spăria de un polițist, zise soldatul amețit de beutură, și l'a împins.

„Numai nu așa! i-a răspuns polițistul și-a stat înaintea feciorului.

Văzîndu-să oprit, soldatul a scos baioneta, să de-a în polițist, dar acesta s'a retras, în întunecul din odaie, unde s'au trezit în beznă neagră numai ei amîndoi. Abia cîte-o rază de lumină licărea în odaie, pentru-că țîmbălășul aprindea chibrite (lemnuse) la ușa. Mai apoi stăpîna casei, să apropiase cu o lampă mică în crepătura ușii, privind cu spaimă în odaie. Intre cei doi bărbați s'a pornit o luptă pe viață și pe moarte! Polițistul s'a retras într'un colț al odăii, și a voit să scoată sabia, dar n'a putut fiindcă era strîmt locul, și soldatul îl strîmtora cu baioneta trasă! S'a și apropiat bine de el și l'a izbit odată cu baioneta în foale, însă mantaua de iarnă a polițistului fiind groasă și baioneta neascuțită n'a trecut prin postav. În clipită următoare a și căpătat polițistul o altă lovitură în cap, de unde a început a-i curge sîngele. Atunci el și-a adus aminte că are și revolver!

A scos grăbit revolverul și a tras gloanțe de 3 ori asupra contrarului, pe nimerite prin întunecul

Toate 3 gloanțele au nimerit! Nenorocitul Onuțan a căzut împușcat prin pept și prin grumaz, în baltă de sînge propriu.

Numai după-ce prin asta s'a făcut liniște, a intrat și gazda ticăloasei case, cu lampa și s'a putut

Copii hrăniți din glăjuță

vor avea față roșie, plină, s'or întări și deveni veseli, dacă li-să dă Emulzia de oleiu de pește Scott.

Hrana curată și ușor de mistuit ce să află

în Emulzia-SCOTT

La cumpărarea Emulziei, luați amănunțit și albă marca de scutur alui Scott: Pescarul!

reparează repede orice defect al hranei.

Emulzia-SCOTT

e foarte iubită pentru gustul său de cream. E distinsă pentru orice scădere în puteri și slăbire din ori-ce ar proveni.

Gustul îi e foarte plăcut

Emulzia-SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle orig. 2 K 50 fl. — Să capătă în toate apoteccele.

vedea jos soldatul în zbaterile morții și lângă el polițistul, cu capul și fața plină de sînge, și cu haina toată sîfirtică de tăieturi. A fost chemată patrula dătătorilor de ajutor la nenorociri, (care în orașe mari e totdeauna gata a alerga unde ar fi chemată). Aceia au legat ranele polițistului, l'au dus în spital, unde l'or putea vindeca. Iar cadavrul soldatului, găsit mort, l'au dus la spitalul militar, de unde apoi la o-dichna de veci, — cîștigată înainte de vreme prin o beție mizerabilă!...

POSTA REDACȚIEI

Ds. P. H. în Rășinari. Și calendarele și tablourile vi s'au trimis înainte de primirea corespondenței dela DV. Tablouri fără cadre, nu avem.

Dsale I. P. în Zăicani. Fii bun întreabă pe dl profesor Dem. Comșa din Sibiu sau pe alt profesor de istorie naturală și economie, — poate îți spune unde să găsești cartea dorită. Noi n'o știm.

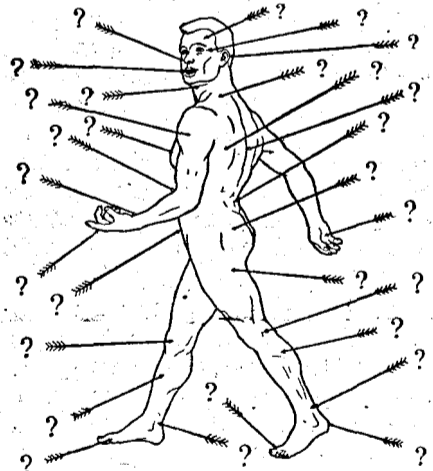
Dsale Nic. Ch. în N. Philadelphia (America). Abonamentul dtale e plătit pînă la Anul-nou. Dacă nu s'a renoește pînă 2 săptămîni după Anul-nou, oprim foile. — Despre bunătatea aparatului acela electric, noi nu avem știre și nu putem chezeșul.

Dsale Ios. M. în Rudăria. Calendarele și s'au trimis, dar cele 2 cărți cere-le la Librăria „Aurora“ alui Todoran în Gherla, sau la vînzătorii de cărți din țîrguri, — că la noi nu-s.

Petre cere în Deda... Nu publicăm invitarea dvoastră, atîta români, printre cari buni Români, cari totuși vă tipăriți invitările la o tipografie streină, — azi cînd avem atîtea tipografii românești. Să fim români în toatel.

Te săgetează?

(482) (Ai dureri?) 10-20

I. Fluidul Elza alui Feller e, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă: reumă (spurc), slăbire de nervi, junghieri în coaste, influența, dureri de cap, de dinți, de spate, amorțeală, durere de ochi, migrenă, și multe nepomenite ael! Fluidul Elza alui Feller e folosit cu efect fără păreche la răgușală, catar, dureri de pept și git, și morburii din curent ori răceală. Adevărat e numai dacă pe sticlă este numele „Feller“. 12 sticle mici sau 6 mari ori 2 speciale, K 5, franco.

II. Vestim apoi, că lumea folosește cu efect distins și sigur Pilulele-Rebarbara de mînat alui Feller, contra durerilor de stomac, zgîrciuri, lipsă de poftă, arsuri de fier, greață, amețală, răgăcli, hăcmoroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 coroane — Să ne ferim însă de imitațiuni și să adresăm acurat așa:

Eugen V. Feller, apotecar Stubica Centrala 119 (comit. Zagrab).

Nr. 677.

(534) 1-1

Publicațiune.

Comuna bisericească Tărtăria dă în întreprindere zidirea unei biserici nouă pe calea licitațiunei publice, ce să va ținea **Marți în 15/28 Decembrie a. c.** la 10 ore a. m. în școala din Tărtăria.

Prețul de strigare 9263 cor., și licitanții au să depună vadiu de 5%.

Afară de suma ce să va acorda comuna va da și materialul și a-decă: piatra, varul, cărămida, năsi-pul, lemnul de edificare și cărăușile.

Planul, preliminarul de spese și condițiile de licitare să pot vedea la oficiul parochial din Tărtăria.

Se beș, 26 Novembre 1909.

Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean, protopresb.

Publicare de licitare.

Pentru vinderea lemnelor, în parte preponderantă fag, de pe un teritor de circa 370 jugăre, ce este situat în hotarul comunei Buzamezô din comitatul Szolnok-Doboka (poșta și gara în Nagy-Ilonda,) și formează proprietatea fundațiunii „Andrei Frink (Frîncu)“, să va ținea licitare publică orală și prin oferte date în scris, în Blaj la 17 Ian. st. n. 1910, la 10 ore înainte de amiază în Cancelaria Administrațiunii centrale capitulare.

(536) 1-2.

Prețul de strigare este de 45.000 coroane.

Condițiunile de licitare să pot vedea în cancelaria Administrațiunii centrale capitulare în Blaj.

Cei-ce doresc a licita sunt obligați a depune, sau a alătura la ofertul lor dat în scris un vadiu de 4500 cor. în bani gata, ori în hîrtii de valoare notate la bursa din Budapesta, pe lângă declarațiunea, că cunosc condițiunile de licitare.

Blaj, în 15 Dec. 1909.

Administrațiunea centrală capitulară.

Cumpăr porci bolnavi.

Subscrisul fac cunoscut, că, de vreme-ce am descoperit un leac de casă foarte bun la vindecarea porcilor de boale, — mă duc ori-unde voui fi înștiințat că să află un porc ori mai mulți bolnavi,

1-1

și-l cumpăr

dela stăpîn, cercînd a mi-l lecul apoi și a-l vinde după ce s'a făcut sănătos.

Să mi-să deie de știre de grabă pînă nu e morbul prea îngreunat!

Ioan George Pădian,

econom în Pianul-de-sus (Felső-Pián) u. p. Szászsebes.

Candidat de avocat.

În cancelaria subscrisului află aplicare momentană un candidat de avocat.

Reflectanții să se adreseze la subscrisul: (532) 1-3

Dr. Stefan Rozvan, adv. în Illa (Marostillye).

Căsătorie. Sunt juno de 28 ani, econom, vorbesc nemțeste și românește, am avere de 8000 cor. Caut cunoștința unei fete ori văduve tinere, cari are ori poate avea crîșnă. Adresa mea o dă administrația loi. (529) 2-3

Hotelul „CENTRAL“ din Orăștie.

Aduc la cunoștința onor. public din loc și jur că am luat în arîndă pe timp de 6 ani „Hotelul-Central“ din Orăștie, cu toate cele țînătoare de el: trăsuri, omnibus, odăi, cafenea, restaurant, — pe cari pe toate le am și conduc eu însumi dela finea lunei Decembre 1909 încolo.

Rog onor. public să mă onoreze cu deplina sa încredere, că va găsi la Hotelul meu cea mai mare mulțumire, în toate privințele! Cost bun, beuturi alese, odăi întretinute curat, trăsuri la dispoziție, toate cu prețurile cele mai moderate! Serviciu cinstit și prevenitor.

Praxa mea de hotelier în orașe mari și în restaurantul gărei principale Teiuș, mă îndreptătesc a promite onoratului public că va afla un serviciu culant, modern, mulțumitor! — Rog a fi cercetat cu încredere!

EUGEN NEUMAN,
hoteller.

TE SIMȚI RĂU?

Firește că ai val cu rînsa, nu-ți mistue, nu-i mirare că arăți așa rău, te doare capul, n'ai apetit, îți vine acru nașol, ai sgîrciuri. Așa-i cînd n'ai scaun (mers afară) regulat, din asta să fac și hemoroide. De ori ce durere de stomac suferi, folosește îndată Tabletele-Cuscaradin alui Örkény și repede ți-a trece. Fumătate cutie cu cor. 1.20, cutie întreagă cu cor. 2.20 capeți pe lingă rambursă numai dela: Apoteca-Apostol din Budapesta Főszef-körut 64, (depot 91).

Căsătorie. Un tiner român de 25 ani, cu avere de 8000 coroane, ocupația economia de cîmp și comerciu, dorește a să căsătorii cu o fată, din familie bună, și econoamă de casă, averea nu hotărăște, eventual dacă în comuna sa este de a purta comerciu, atît mai bine. — Ofertele și epistolele a să adresa la administrația acestei foi sub titlul „Pețitor“, cari a să vor trimite anunțatorului. (523) 2-3

Nr. 8841-1909. (533) 1-2
conzist.

Anunț de esarîndare.

Bunul comasat din comuna Cenade aparținător fondului Bazilitan, administrat de Veneratul Conzistor Metropolitan din Blaj, să va da în arîndă, pe calea licitațiunii publice, pe 6 ani succesivi dela 1 Ianuarie 1911 până la 31 Decembre 1916.

Licitația publică să va ținea în Blaj, la 30 Decembre 1909 st. n. la 10 ore a. m. în cancelaria advocațională din curtea metropolitană. Prețul de esarîndare va fi 10400 cor., sub care preț de arîndă bunul nu să va esarînda.

Condițiunile de esarîndare să pot vedea în cancelaria subscrișului și la administrația centrală capitalară.

Cei-ce doresc a lua parte la licitație sunt datorii a depune un val diu de 10400 în bani gata, ori în hîrtii de valoare notate la bursa din Budapesta.

Ofertele prezentate în scris până la acel termen să vor lua numai atunci în considerare, dacă să vor face pe lingă accludarea vadiului amintit și pe lingă declarațiunea, că ofertele cunoaște condițiunile de esarîndare.

Blaj, la 9 Decembre 1909.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat Archidiecezan.

Pește sărat de tot soiul

cu prețul cel mai ieftin. Comandă a să adresa la Magazinul de Deposit al Băncii de credit ung. (Hitelbank) la Gara Brașov. Telefon Nr. 323. (524) 2-3

2 băeți

în etate de 13-14 ani, avînd și una ori două clase gimnaziale sau reale ori civile, — să primesc în prăvălia subscrișului ca învățăcei. Condiții favorabile. **Ioan D. Bârsan,** comerciant mixt în Săliște (Szeleştie, Szeben m.) (526) 2-3

Anunț de căsătorie.

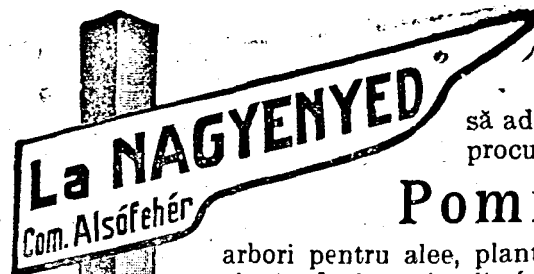
Un domn, bărbat inteligent, văduv de 45 ani, cu înfătoșare simpatică, care are în avere 40.000 coroane, și pe mai mulți ani o întreprindere foarte avantajoasă, cu un câștig anual de 10-16.000 cor., — caută pentru căsătorie o văduvă, fără familie, sau o fată în etate de 25-35 ani, simpatică, inteligentă și bine pricepută în menajul de casă, — care să aibă și ea o zestre pe jumătate cît averea lui, așadară vre-o 20.000 coroane.

Ne-afînduși una ca asta, ar primi și o fată ori văduvă, de etatea arătată, neavînd zestrea cerută, dar deocamdată numai ca econoamă conducătoare a casei, asigurîndu-o însă bine pentru viitorul ei! Să fie sănătoasă și simpatică.

Scrisorile a să adresa la administrația „Libertății“, care le trimite văduvului din vorbă. (535) 1-3

Ai grijă!

Dacă tu șesti, te doare peptul, ai flegmă, nai postă de mincare, așuzi noaptea, ești slab, obosit, — că astea-s presemne boalei de plămîni. Nu te negriji, adu-ți siropul de teiu alui Örkény, care liniștește tusa, încetează scuipatul de singe, topește flegma, face apetit, sporește greutatea trupului. Sticlă de probă 3 cor., sticlă mare 5 cor., 3 sticle mari franco 15 cor. Cere numai la **Apoteca Apostol, Budapest, Főszef-körut 64, dep. 91.**

Com. Alsófehér

să adresează, cine dorește și-a procura varietăți autentice de

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuire, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vite altoite

(calitate superioară)

vită europeană, și americană, cu și fără rădăcini

Catalog instructiv la cerere gratuit!

FISCHER & CO.

Pomi Vitecultura

O casă

stînd din 5 odăi, pivniță, șopru, grădină, etc., în strada Bisericii unite, Nr. 31 din Orăștie, —

E DE VÎNDUT
din mână liberă. Pentru informațiuni să se adreseze la subscriș: **Eva Dolca** (519) 3-3. în Orăștie, str. Apei 4.

Cărămizi și Țigle

să află în magazinul nostru din **BISTRIȚA, piața cailor Nr. 9,** cu următoarele prețuri:

o mie de cărămizi { în magazin K 28
 { în wagon la gara din Bistrița . . . K 34

o mie țigle (șirepuri) { în magazin K 15
 { în wagon la gara din Bistrița . . . K 16.40

Cărămizile și țiglele (șirepurile) sunt de calitate superioară, lucrate și arse foarte bine, din vestitul lut mălos ce să află în Bistrița. Comandele cu calea ferată să efectueș prompt. Prețul să rambursează, dacă nu să statoreșc altcum condițiile de liferare.

Probe la cerere să trimit. (444) **Societatea** 13-20
acționară de cărămidărie din Bistrița (Beszterezse).

Soiul de viță „Delaware“

alui **Nagy Gábor** e singurul a cărui cultivare nu cere știință și praxă. O cultivă și cel-ce na mai vâșut vîite. La fiecare trimitere să pune și o îndrumare, gratis. Să taie, sapă și leagă,

alt lucru nu cere! Nu cere stropire, altoire; filoxera nu-i strică; mugurul ori vițele nu-i degeră! Rodește pe jugăr în mijlocu 35 hectolitre și din un mugur rodesc 3-4 struguri. E tare bogat roditoare și foarte nobilă. Cereți numai soiul **Nagy Gábor**, singurul adevărat! Vinul de „Delaware“ alui Nagy Gábor e dulce și tare, trece îndoit cît alte vinuri. De gustare trimit pentru 1 coroană ori-cui 1 sticlă. Trimit ori-și-cui — care îmi dă adresa sa, — catalogul meu mare, ilustrat, francat și gratuit, cu descrierea viței și fotografiile et în color. Cere acest catalog instructiv, care dă îndrumări pentru altoi de viță și pentru punerea de promenade de viță (în jurul cărărilor ori prin curtea casei), — dela:

Nagy Gábor, mare proprietar de vii în Koly, cu stație de postă și telegraf și telefon. (496) 2
Scrive românește, ungurește, nemtește, sirbește ori croatește. 6-12

„AGRICOLA“ societate economică pe acții în Hunedoara (Vajdahunyad)

CAPITAL 100.000 cor. DEPUNERI 300.000 cor.

Primește spre păstrare și creștere depuneri, după cari plătește

6%

interese. Darea după depuneri încă o plătește institutul. — Depuneri până la **2000 cor.** să pot ridica ori-cînd dela cassă, fără altă înștiintare de mai nainte.

— Cumpără și vinde întregi sau parțelate moșii, mari și mici.

— Vinde și cumpără tot felul de *bucate!*

— Mijlocește cumpărări și vînzări de *mașini economice*, produse (rod de tot felul).

— Dă *împrumuturi* de ori-ce soi: pe cambii, obligațiuni, intabulări, zalogiri (amanete).

— Foate aceste lucrări le isprăvește repede și cinstit, culant, fie că i-să cer în persoană, fie prin postă.

— Dă *avanzuri* (împrumută înainte) pe rodul de *bucate*, pe produse, — iar' în jurul Hunedoarei dă și *împrumuturi* pe vite!

— E întia bancă, care pe lingă împrumuturile obicinuite de bani, a început a lucra și cu *bucate*, ferind poporul de rînd de specula prea neomenoasă, și a început a da micilor economi împrumuturi în zilele de lipsă, pe roada din cîmp, și pe vite!

(463) 14-

Diracțiunea.

Fabrica de oțel și fer din Prakfalva

Fondată
în anul
1801.

societate pe acții
a contelui LADISLAU CSÁKY

No. de
telefon
65-15.

Direcțiunea în: *Budapesta, IX., Csillag-utca 4.*
Fabrica și băile în: *Prakfalva, comitatul Szepes.*

Fabrică din cel mai distins metal de fer produs din băile (minele) proprii, prin topire cu cărbuni de lemn, *turnături* (obiecte de fer vărsat) *sure* și anume tot felul de *pârți de mașini, ponduri* (măsuri) autenticate, *turnături pentru zidiri și de lux*, pentru *canalizări și conducte de apă*, fere pentru *ștampuri de băi*, și pentru *conomie*, etc.

Pregătește din materiile brute aflătoare tot în băile proprii, prin lucrările atelierelor de prelucrarea oțelului, tot felul de *turnături de oțel și de fer moale*, — apoi ca specialitate *oțel vărsat de țigle (borcane) pentru unelte*, cu marca „5/0 Ajax extra“, *oțel pentru strungărie repede* care e azi cel mai bun oțel de strungărie în lume!

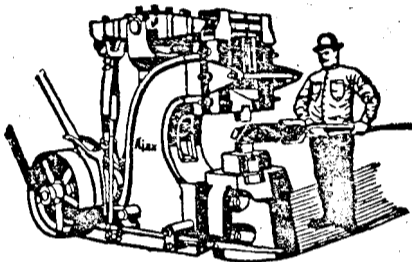

Oțel de nickel și de cremă și felurite părți constitutive din acela,

oțel vărsat de mașini, oțel de sfredele de piatră pentru orice piatră, table de oțel și tot felul de *unelte de oțel*: cuțite de strungar și gilău, sfredele, ciocane, săpoaie, *unelte de bătut piatră morii, sfredele spirale*, etc. etc.

Fabrică, — după patenta proprie, —
ciocanele „AJAX“
cu peană (feder)

recunoscute ca mai bune, ținătoare și cu economie la muncă, tare răspândite!, apoi tiocuri scutitoare de cute. patent propriu, despre cari servește cu lămuriri ori-cui. Cele mai renumite *pile* (răzători) cu marca „potcoava“, — și primește a face tăieturi noue pe pilele deja tocite.

Magazin stabil în: **Budapesta, IX., Csillag-utca 4.**

Scrisori și comande să se adreseze aci la Budapesta!

(531)

1-4

Cărți ieftine pentru popor. Să pot comanda dela: Tipografia „AURORA“ A. TODORAN, Gherla—Szamosujvár.

- »Amintiri din Grecia«, de Teodor Bulcu, cu preț foarte redus . . . K 0-30
- »Bocete«, adevă cîntări la morți, de I. Pop-Reteganul . . . K 0-80
- »Buchetul«, monolog comic, de Eva . . . K 0-30
- »Cabalistica«, carte de noroc . . . K 0-24
- »Cartea Sf. Antoniu de Padua, cu rugăciuni pe 9 Marti« . . . K 0-30
- »Cartea plugarilor sau povestiri economice despre grădinărit etc.« K 0-50
- »Chiuituri de cari strigă feciorii în joc« . . . K 0-40
- »125 chiuituri de cari strigă feciorii în joc« . . . K 0-24
- »Codrean, craiul codrului« . . . K 0-16
- »Dialogul țiganului cu sf. Petru la poarta raiului«, de A. Boca K 0-50
- »Doine, lacrimi și suspine«, de A. Boca . . . K 0-16
- »Felicitări în proză și poezie«, de G. Simu . . . K 0-40
- »Gruiă lui Novac« . . . K 0-20
- »Horia lui Pinteă Viteazul« . . . K 0-12
- »Impărăția țiganilor pe vârful unui plop« . . . K 0-16
- »Jocul sătenilor români« . . . K 0-16
- »Leonat cel tinăr«, istorie în versuri . . . K 0-20
- »Lira Sionului sau cîntarea sărbătorilor« . . . K 0-50
- »Minunile P. C. Vergure Maria« . . . K 0-30
- »Nopti de iarnă«, povele de G. Simu . . . K 1-20
- »Novele«, de Vasiliu Ranta-Buticescu . . . K 1-—
- »Nu mă uita«, versuri funebrele și iertăciuni . . . K 0-50
- »Patimile Dlui nostru Isus Christosd . . . K 0-30
- »Pămîntul fericiților și milosteniile pentru cei morți« . . . K 0-30
- »Povestiri evlavioase sau viața Sfinților . . . K 0-30
- »Pilde și sfaturi pentru popor«, de I. Pop-Reteganul . . . K 0-60
- »Românul în sat și la oaste« . . . K 0-30
- »Sfaturi de aur sau calea cătră fericire«, de A. Boca . . . K 0-50
- »Sf. Antoniu de Padua« . . . K 0-20
- »Staroste, adevă datini dela nunțile Românilor« . . . K 0-30
- »Sfîrșitul lumii« . . . K 0-16
- »Trandafiri și viorele«, poezii populare de I. Pop-Reteganul . . K 0-60

(507) 3-6

Cărți de rugăciuni:

- »Icoana sufletului«, carte de rug. și cînt., de V. Pățcaș, frumos legată K 1-—
- »Mărgăritarul sufletesc«, carte de rugăciuni și cîntări „ „ K 1-—
- »Micul Mărgăritar sufletesc«, carte de rug. „ „ „ K 0-44
- »Mintuirea sufletului«, carte de rugăciuni „ „ „ K 0-80

Catalog peste toate edițiunile noastre să trimitte gratis și franco ori-cui cere.

A să adresa la: **Tipografia „Aurora“ A. Todoran, Szamosujvár.**

Editor și redactor responsabil: **Ioan Adam.**

ATENȚIUNE proprietarilor de vii din Ardeal!

Cel mai potrivit izvor pentru cumpărarea vitei de vie americană altoită, cu rădăcină, e la pepiniera Domeniului românesc din Bobâlna (lingă Orăștie), proprietatea dlui dep. **Dr. Aurel Vlad.**

Altoii sunt splendid dezvoltăți și deprinși cu clima noastră ardelenescă. — Să află de vînzare următoarele specii distinse:

Specii de vin albe:

Rissling Italian	clasa I. pe Rip Port 1000 buc.	200 cor.
Feteasca (Erdélyi Leányka)	» » » » » » » »	200 »
Ezerjő	» » » » » » » »	200 »
Furmint sau Schmiger	» » » » » » » »	200 »
Lampău (Musztos fehér)	» » » » » » » »	200 »
Rulender	» » » » » » » »	200 »
Jordovan sau Gornisch	» » » » » » » »	220 »
Grasă	» » » » » » » »	220 »
Specii mestecate	» » » » » » » »	180 »

Specii de vin și de masă:

Chasla Blanc	clasa I. pe Rip Port 1000 buc.	220 cor.
Chasla Ruge	» » » » » » » »	220 »
Madelaine Royale	» » » » » » » »	220 »
Muscat Ottonel	» » » » » » » »	220 »
Pasatutti	» » » » » » » »	220 »

Specii de vin negru:

Lugojana (Kadorka)	clasa I. pe Rip Port 1000 buc.	200 cor.
Burgunder mare	» » » » » » » »	200 »
Oporto	» » » » » » » »	200 »
Altoii de clasa II. speciile de sus	» » » » » » » »	80 »

Viță indigenă (europeană) fără rădăcină, speciile de sus, în lungime de 50 cm. 1000 buc. 10—16 cor. — Viță americană fără rădăcină Rip Port, 45 cm. lungă, 1000 buc. 18 cor. — Viță americană cu rădăcină, 1000 buc. 36 cor.

Administrația „Domeniului din Bobâlna“

(471) 13-32

(propr. dlui dep. Dr. A. Vlad)
Bobâlna u. p. Szászváros.

„CRIȘANA“

institut de credit și de economii, societate
pe acții în Brad.

== Filială în Hălmațiu. ==

Anul fondării 1890.

Capital social 200.000 cor.
Fonduri proprii peste . 150.000 cor.
Depuneri peste 1 milion cor.

Primește depuneri spre fructificare cu 5%.
Darea după interese o plătește institutul. Să replătesc, după starea casei, sume cit de mari și fără abdicere și fără a să computa porto la retrimetere. La dorință, să trimet cecuri postale, prin cari expediția banilor la bancă să face fără spese.

Acoardă împrumuturi pe cambii, cambii cu acoperire ipototecară, obligațiuni și pe efecte, în condițiuni favorabile. — Împrumuturi urgente de ori-ce natură să rezolvează încă în ziua în care să cer.

Informațiuni mai detaliate să dau bucuros.

(513) 5-10

Direcțiunea.

„Tipografia Nouă“ în Orăștie.